

Nr 205.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till alkoholistvården; given Stockholms slott den 9 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 april 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 104 och 105, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter för budgetåret 1948/49 beräkna två förslagsanslag, nämligen till avlöningar 39 000 kronor och till omkostnader 15 000 kronor.

I samband med min preliminära anmälan av dessa anslagsfrågor anförde jag, att Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1947 anbefallt medicinalstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen verkställa utredning angående möjligheterna att inom den statliga sinnessjukvårdsorganisationens ram anordna en alkoholistanstalt för omkring trettio svårskötta alkoholister, som borde vårdas på slutan anstalt. Utredningsuppdraget hade föranletts av att det visat sig icke möjligt att på den vid fångvårdsanstalten i Västervik inrättade alkoholistanstalten för män meddela en tillfredsställande vård. Jag uttalade vidare, att om utredningen — vilken enligt vad jag antog komme att slutföras inom den närmaste tiden — skulle giva till resultat, att en alkoholistanstalt kunde upprättas inom sinnessjukvårdsorganisationen, jag hade för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att hos 1948 års riksdag hemställa om anvisande av medel för detta ändamål. Anstalten i Västervik skulle därvid nedläggas.

Sedan medicinalstyrelsen i skrivelse den 10 februari 1948 framlagt förslag om inrättande av en alkoholistanstalt inom sinnessjukvårdsorganisationen och remissyttranden över förslaget i vanlig ordning inhämtats, anhåller jag att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

Sammanfattning av förslagen.

Jag föreslår i det följande, att en alkoholistanstalt för ett fyrtiotal manliga alkoholister inrättas på den i Östergötlands län belägna egendomen Bona. Efter avslutandet av nu pågående renovering av vissa byggnader skall denna egendom den 1 juli 1948 tagas i anspråk inom den statliga sinnesslövärdens för vård av yngre asociala imbecilla män. Platsantalet för dessa den 1 juli 1948 är beräknat till 120. För att mottaga alkoholisterna iordningställas vissa andra byggnader, tillhörande den s. k. jordbruksavdelningen. Anordningen är ämnad att vara ett provisorium i avbidan på en omorganisation av alkoholistvården i dess helhet. De byggnader, i vilka alkoholistanstalten inryms, avses att därefter användas för vård av ett ökat antal sinnesslöpatienter.

I anledning av den provisoriska alkoholistanstaltens upprättande anställas på Bona — utöver tidigare för sinnesslöklientelet beräknad personal — 1 andre läkare, 1 överskötare, 2 förste skötare samt 12 skötare eller manliga elever. Läkaren, överskötaren, förste skötarna och 8 skötare upptagas på ordinarie stat.

Beträffande personalförteckningen för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter föreslår jag den ändringen, att antalet ordinarie vaktfrutjänster minskas från 7 till 4.

Jag förordar, att ett reservationsanslag av 303 000 kronor anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för utförande av erforderliga byggnadsarbeten för iordningställande av alkoholistanstalten på Bona. För utrustning av anstalten med inventarier föreslår jag, att på riksstaten för budgetåret 1948/49 upptages ett reservationsanslag av 60 000 kronor. Då an-

stalten kan antagas bliva färdig att tagas i bruk tidigast vid årsskiftet 1948/49, anser jag mig böra begära anslag till avlöningar och omkostnader vid Västerviksanstalten för tiden den 1 juli—den 31 december 1948 och beträffande anstalten på Bona för tiden den 1 januari—den 30 juni 1949. Anslagen för nästa budgetår till statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter beräknar jag till 39 000 kronor i fråga om avlöningar och 11 000 kronor i fråga om omkostnader. Motsvarande anslag för anstalten på Bona upptager jag till 54 000 resp. 22 000 kronor.

Inrättande av en provisorisk alkoholistanstalt.

Nuvarande förhållanden.

Enligt gällande bestämmelser har socialstyrelsen att, då någon skall intagas på allmän alkoholistanstalt, besluta på vilken anstalt intagandet skall ske. Grundas framställningen om intagande på slutligt eller tills vidare meddelat förordnande därom, skall under vissa förutsättningar såsom vårdanstalt i regel anvisas av staten inrättad allmän alkoholistanstalt av sluten karaktär. Så skall ske, därest den vårdbehövande med hänsyn till undergången bestraffning eller personliga förhållanden i övrigt kan antagas komma att, därest han intages på anstalt av annat slag, genom avvikande från anstalten, våldsamt, uppviglande eller hotfullt uppträdande, enständig arbetsvägran eller annan tredska eller på annat sätt äventyra sin eller andra där intagnas ändamålsenliga vård eller anstaltens behöriga skötsel. Hänvisning till sluten statsanstalt äger vidare rum bl. a. då den vårdbehövande tidigare minst två gånger varit intagen på allmän alkoholistanstalt samt tillika undergått tvångsarbete eller ock utskrivits från statlig anstalt av sluten karaktär men därefter jämlikt 48 § alkoholistlagen förklarats skola ånyo intagas på allmän alkoholistanstalt. På sluten statsanstalt skall slutligen mottagas vårdbehövande, som är behäftad med sjukdom, som på grund av smittsamhet eller av annan anledning påkallar vård på sjukhus, men för vilken sådan vård icke utan dröjsmål kan erhållas.

För det manliga vårdklientelet har av staten inrättats en särskild alkoholistanstalt av sluten karaktär, nämligen Svartsjö. Denna anstalt tjänstgör dessutom såsom tvångsarbetsanstalt. Vidare har Kungl. Maj:t den 6 september 1946 förordnat, att tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda beslutar skall vid fångvårdsanstalten i Västervik vara anordnad en statens alkoholistanstalt för mottagande och vård av sådana åt alkoholmissbruk hemfallna män, vilka skolat intagas på alkoholistanstalten vid Svartsjö men som av disciplinära skäl icke kunna vårdas därstädes.

I 1948 års statsverksproposition har räknats med att under budgetåret 1948/49 i genomsnitt högst 80 interner skulle vara intagna på Svartsjöanstalterna, därav flertalet alkoholister. Alkoholistanstalten i Västervik, vilken vanligen är fullbelagd, är beräknad att inrymma högst 14 vårdplatser.

Medicinalstyrelsens förslag.

I sin skrivelse den 10 februari 1948 anför medicinalstyrelsen, att styrelsen efter samråd med socialstyrelsen funnit förutsättningar föreligga för att anordna en provisorisk alkoholistanstalt vid det nya sjukhus för asociala imbecilla män, vilket vore avsett att förläggas till Bona i Västra Ny socken. Två av byggnaderna på denna egendom underginge f. n. en renovering, vilken beräknades vara avslutad omkring den 1 juli 1948. Härigenom komme plats att beredas för 120 patienter. Styrelsen hade för avsikt att framlägga förslag om slutlig utbyggnad av sjukhuset för sammanlagt 337 patienter. Därvid skulle bl. a. den s. k. jordbruksavdelningen, vilken omfattade en huvudbyggnad och två sinsemellan lika flyglar, ombyggas. Medicinalstyrelsen, vars mening delades av socialstyrelsen, ansåge, att denna avdelning, vilken låge på tillräckligt stort avstånd från de byggnader, som nu färdigställdes för vård av imbecilla, vore mest lämpad att disponeras för en alkoholistanstalt, varvid flygelbyggnaderna i första hand komme i fråga. I flyglarna kunde inredas sammanlagt 40 platser. Därest huvudbyggnaden fullständigt renoverades, kunde ytterligare 45 vårdplatser inrymmas på avdelningen.

Beträffande de anordningar, som erfordras för att iordningställa jordbruksavdelningen, uttalar medicinalstyrelsen.

Flygelbyggnaderna äro icke användbara såsom förläggningslokaler för den nya alkoholistanstalten i sitt nuvarande skick. Inredningen är nämligen ordnad enligt boxsystem, vilket är olämpligt för ett så ömtåligt psykopatkiintiel, som de vårdbehövande på en bottenanstalt inom alkoholistvården. Vidare sakna byggnaderna klosetter, vilken brist nödvändigtvis måste avhjälpas genom anordnande av vattenklosetter. Det må ock anmärkas, att de befintliga torr-klosetterna skulle komma att bli belägna utanför det stängsel kring byggnaderna, som måste uppsättas med hänsyn till anstaltens slutna karaktär. Styrelsen föreslår, att den ombyggnad av flyglarna, som är erforderlig för att de skola kunna användas för sitt tillämnade ändamål såsom vårdavdelningar för asociala imbecilla, redan nu verkställes. Den uppgjorda planen för jordbruksavdelningens ombyggnad innebär, att de båda flyglarnas övre våningar inredas med vardera sex enkelrum, ett dubbelrum och tre salar för fyra patienter. I flyglarnas bottenvåningar skulle inredas dagrum och där befintliga bostadslägenheter bibehållas. I bottenvåningen i avdelningens huvudbyggnad finnas serveringskök, diskrum, matsal och vissa dagrumsutrymmen. Jämväl dessa lokaler böra nu ställas i ordning.

En alkoholistanstalt för ifrågavarande klientel måste äga anordningar, som i möjligaste mån förhindra rymningar. Med hänsyn härtill böra fönstren åtminstone i den ena flygelbyggnaden förses med lås och motståndskraftigt glas samt anstalten förfoga över en sluten promenadgård för den särskilt rymningsbenägna delen av klientelet.

Genom nu angivna ändringsarbeten och förstärkningsanordningar skulle enligt styrelsens mening jordbruksavdelningen komma att utgöra en tillfredsställande provisorisk förläggning av den ifrågavarande alkoholistanstalten.

Kostnaderna för flyglarnas ombyggnad enligt den tidigare inom medicinalstyrelsen uppgjorda planen skulle enligt uppskattning av byggnadsstyrelsen uppgå till 260 000 kronor. Med tillägg av utgifterna för de nu föreslagna stängselanordningarna m. m. beräknar medicinalstyrelsen ombyggnads-

kostnaderna till sammanlagt 300 000 kronor. Styrelsen framhåller, att iordningställandet av anstalten enligt det nu framlagda förslaget endast innebure ett partiellt fullföljande av programmet för sjukhusets slutliga utbyggnad. Även de speciella förstärkningsanordningarna torde komma att visa sig erforderliga vid den framtida användningen av sjukhuset.

För utrustning av vårdplatserna upptager medicinalstyrelsen ett belopp av 60 000 kronor d. v. s. 1 500 kronor för vårdplats.

Medicinalstyrelsen framhåller, att ifrågakvarande alkoholister genomgående lede av psykisk abnormitet. Styrelsen hade därför övervägt, huruvida icke klientelet kunde omhändertagas på en i sjukhuset ingående specialavdelning av sinnessjukhuskaraktär. Emellertid hade från socialstyrelsens sida framförts sådana argument beträffande svårigheterna att vid en dylik anordning omedelbart omhändertaga i frihet varande alkoholister, i fråga om vilken akut behov av slutna vård uppkommit, att medicinalstyrelsen funnit sig böra biträda socialstyrelsens mening, att avdelningen borde givas karaktären av en till sjukhuset anknuten alkoholistanstalt.

Medicinalstyrelsen anser, att direktionen för sinnessjukhuset — i vilken juridisk, allmänt social och medicinsk sakkunskap komme att vara företrädd — lämpligen bör förordnas jämväl såsom styrelse för alkoholistanstalten. Den vid sjukhuset anställde överläkaren och sjukhuschefen skulle bliva alkoholistavdelningens styresman.

I fråga om personalbehovet i övrigt erinrar medicinalstyrelsen, att styrelsen tidigare framlagt förslag rörande den personal, som fr. o. m. den 1 juli 1948 skulle anställas för vården av de socialt imbecilla. Enligt detta förslag skulle läkarpersonalen vid det blivande sjukhuset endast utgöras av överläkaren. Styrelsen uttalar nu, att, därest antalet på sjukhuset vårdade ökades med 40 svårskötta alkoholister, vilka komme att kräva avsevärt arbete från läkarens sida, styrelsen — liksom socialstyrelsen — hölle före, att det komme att erfordras jämväl en andre läkare i lönegrad Ca 29. I detta sammanhang borde ock framhållas, att det syntes lämpligt, att till det blivande sjukhuset i Västra Ny socken överföra den nu till Birgittas sjukhus i Vadstena anslutna sekundäravdelningen i Hammar om 74 vårdplatser. På grund av denna avdelnings läge skulle det bliva mindre kostsamt att leda sjukvården därstädes från det nya sjukhuset än från Birgittas sjukhus.

Vidare föreslås, att en särskild befattningshavare anställles för att fullgöra de socialvårdande uppgifterna vid anstalten. Det förutsättes, att denne i den mån hans tid medgiver må utnyttjas även för uppdrag av liknande art i fråga om sinnessjukhusets patienter. Befattningshavaren skulle benämnas socialvårdsassistent och med hänsyn till löneställningen för motsvarande befattningshavare vid alkoholistanstalerna placeras i lönegrad Ce 22.

Medicinalstyrelsen anser, att de båda flyglarna böra organiseras såsom en enda vårdavdelning med personal i likhet med vårdavdelning vid sinnessjukhus. Denna anordning komme även att underlätta avdelningens övergång i sinnessjukvården vid den provisoriska alkoholistanstaltens nedläggande. I

enlighet härmed förordas, att följande vårdpersonal anställas, nämligen 1 överskötare, 2 förste skötare och 12 skötare eller extra ordinarie skötare eller manliga elever. På grund av klienteletts psykiska abnormitet och anstaltens provisoriska karaktär borde samma behörighetsvillkor gälla för dessa befattningshavare som för sjukvårdspersonal vid statens sinnessjukhus. Med hänsyn till angelägenheten av att för anstaltens räkning få tillgång till lämplig och erfaren vårdpersonal ville medicinalstyrelsen föreslå, att tjänsterna uppfördes på ordinarie stat i samma utsträckning som befattningar av samma slag vid statens sinnessjukhus, och att tjänsterna såsom skötare finge tillämnas med ordinarie innehavare enligt samma turordning som tillämpades vid dessa sjukhus. Styrelsen ansåge sålunda, att personalförteckningen för alkoholistanstalten i sistnämnda avseende borde sättas i samband med personalförteckningen för statens sinnessjukhus på samma sätt som exempelvis personalförteckningen för statens anstalt för fallandesjuka.

Någon ökning av kontors- och ekonomipersonalen anses tills vidare icke erforderlig.

Förslaget till personalstat har icke föranlett erinran från socialstyrelsens sida.

De årliga avlöningskostnaderna uppskattas till följande belopp, nämligen för tjänstemän på ordinarie stat 62 000 kronor, för icke-ordinarie personal 40 000 kronor och för rörligt tillägg 11 000 kronor eller tillhopa 113 000 kronor.

På grundval av senaste tillgängliga dagkostnader för olika ändamål vid de statliga sinnessjukhusen har medicinalstyrelsen beräknat behovet av medel för omkostnader vid alkoholistanstalten under helt budgetår enligt följande uppställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	kr.	900
2. Reseersättningar	»	600
3. Expenser		
a. Bränsle, lyse och vatten	kr.	15 000
b. Övriga expenser	»	700
		15 700
4. Övriga utgifter		
a. Inventarier	kr.	600
b. Tvätt och renhållning	»	600
c. Utspisning	»	20 000
d. Linne, gång- och sängkläder	»	2 000
e. Läkemedel m. m.	»	1 600
f. Automobiler och transporter	»	500
g. Patienternas sysselsättning och förströelse	»	1 000
h. Diverse utgifter	»	500
		26 800
		<hr/>
	Summa kr.	44 000

I skrivelsen föreslås, att anslag för byggnadsarbetena anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. I anslaget skulle även inräknas kost-

nader för den verkställda utredningen. Då dessa uppgått till 25 500 kronor, varav 7 500 kronor hittills ställts till förfogande, erfordrades för detta ändamål ett belopp av 18 000 kronor. Byggnadsanslaget i dess helhet skulle alltså uppgå till 318 000 kronor.

Å riksstaten för nästa budgetår skulle medel anvisas för utrustning av anstalten samt för avlöningar och omkostnader. Enär vårdplatserna syntes kunna beläggas tidigast den 1 januari 1949, behövdes dock för nästa budgetår endast hälften av förut angivna avlönings- och omkostnadsbelopp. Anslagen till utrustning, avlöningar och omkostnader skulle alltså upptagas med resp. 60 000 kronor, (56 500 kronor avjämnat till) 57 000 kronor och 22 000 kronor.

Yttranden.

Yttranden över förslaget ha avgivits av 1946 års alkoholistvårdsutredning, byggnadsstyrelsen, statskontoret och statens lönenämnd.

Alkoholistvårdsutredningen anför.

I det betänkande, som utredningen inom den närmaste tiden kommer att framlägga, föreslår utredningen olika åtgärder för omhändertagande och vård av det alkoholistklientel, som avses i medicinalstyrelsens förslag. Enligt utredningens mening böra alkoholmissbrukare, som erfordra vård men på grund av sin psykopatiska läggning äro mera svårskötta, vårdas inom den av medicinalstyrelsen föreslagna psykopatvårdsorganisation, varom detaljutredning genom särskilda sakkunniga f. n. pågår. Utredningen har i utlåtande över medicinalstyrelsens förslag till sådan organisation anført, att sammanlagt cirka 220 platser böra reserveras för ifrågavarande klientel. För ett gränsskikt vårdbehövande alkoholmissbrukare, som utan att erfordra specialvård på grund av ordningsstörande beteenden av olika slag måste omhändertagas i slutet vårdutrymme, föreslår utredningen i sitt betänkande anordnande av en sluten paviljong om 36 platser vid statens alkoholistanstalt på Venngarn. Paviljongen bör stå under medicinsk ledning. Även genom inrättande av särskilda alkoholistsjukhus torde alkoholmissbrukare av nu ifrågavarande typ i enskilda fall kunna bli föremål för observation och vård.

Psykopatvårdsorganisationen och utredningens nyss nämnda förslag kunna säkerligen med hänsyn till läget på byggnadsmarknaden icke omedelbart genomföras. De svårskötta alkoholmissbrukarna på Svartsjö- och Västerviksanstalterna böra emellertid på grund av att dessa anstalter äro avgjort olämpliga och därför böra nedläggas snarast möjligt beredas ett ändamålsenligt omhändertagande på annat håll. Genom anordnande av en alkoholistanstalt i enlighet med föreliggande förslag torde bli möjligt att åstadkomma en önskvärd avlastning av anstalterna vid Svartsjö och Västervik genom att överföra de vårdtagare, som bereda vårdpersonalen de största svårigheterna, till den nya anstalten. Då denna dessutom kan anordnas inom en relativt snar framtid, får utredningen tillstyrka förslaget.

Utredningen vill understryka, att den uppfattar den nya anstaltens inrättande som en tillfällighetslösning. Anstaltens utrymmen torde senare, då andra vårdresurser för alkoholister av ifrågavarande slag stå till buds, utan svårighet kunna tagas i anspråk för de egentliga sjukvårdsuppgifter, som skola tilläggas sjukhuset i Västra Ny. Behov av dessa utrymmen för sjukhusets del torde enligt uppgift komma att föreligga längre fram, varför kostnaderna för anstaltens anordnande äro att anse som kostnader för sjukhusets nödvändiga utbyggnad med flera vårdplatser i framtiden.

Byggnadsstyrelsen har intet att erinra mot att jordbruksavdelningen ombygges på sätt föreslagits för att tills vidare disponeras såsom alkoholistanstalt. De beräknade kostnaderna för byggnadsarbetena, 300 000 kronor, ansåge styrelsen skäligen. De av medicinalstyrelsen angivna ökade utredningskostnaderna syntes avse annat byggnadsföretag.

Statskontoret har allenast uttalat, att ämbetsverket ifrågasatte, huruvida tillräckliga skäl förefunnes för att inrätta en befattning såsom socialvårdsassistent, och att i varje fall med beslut därom syntes böra anstå till dess någon erfarenhet vunnits rörande behovet av en dylik tjänst.

Även *statens lönenämnd* har yttrat sig endast om förslaget att inrätta en befattning såsom socialvårdsassistent. Nämnden erinrar, att den i utlåtande över medicinalstyrelsens framställning om anslag för budgetåret 1948/49 till statens sinnessjukhus anfört, att med inrättandet av en då föreslagen befattning som assistent i Ca 19 vid anstalten på Bona syntes kunna anstå. De arbetsuppgifter, som skulle åvila assistenten, hade syntes nämnden tills vidare kunna ombesörjas av den vid Bonaanstalten placerade redogöraren i Ca 21, vilken vore avsedd att uppföras på övergångsstat. Med anledning av det nu föreliggande förslaget finge nämnden uttala, att, om en särskild tjänst av ifrågavarande slag redan från början ansåges erforderlig för den provisoriska alkoholistanstalten, tjänsten i varje fall icke borde placeras högre än assistenttjänsterna vid de större sinnessjukhusen, vilka tillhörde lönegraden Ca 21. Tjänstebenämningen syntes böra vara assistent.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är alkoholistanstalten på Svartsjö den enda slutna anstalten inom den ordinära alkoholistvårdsorganisationen. Anstalten har sedan länge betraktats såsom olämplig för sitt ändamål men har bibehållits i avvaktan på en allmän översyn av alkoholistvården i dess helhet. För det mest svårskötta klientelet, vilket av disciplinära skäl ansetts icke böra vistas på Svartsjö, har fångvårdsanstalten i Västerвик provisoriskt tagits i anspråk. Självfallet är, att man på denna anstalt väsentligen måste begränsa sig till sådana åtgärder beträffande klientelet, vilka äro betingade av ordnings- och säkerhetssynpunkter. Det ligger i sakens natur, att en fångvårdsanstalt däremot icke förfogar över nödiga resurser för att lämna en tillfredsställande vård åt intagna, vilka såsom fallet är med de från Svartsjö remitterade alkoholisterna till största delen äro att anse såsom psykopater. Då det kan antagas dröja ganska länge, innan alkoholistvården och psykopatvården hinna att omorganiseras, har jag därför ansett nödvändigt att söka en utväg för att bättre än som nu sker omhändertaga åtminstone en del av klientelet vid Svartsjö- och Västerviksanstalerna. Jag har därvid funnit den lämpligaste lösningen vara, att den statliga egendomen Bona i Västra Ny socken provisoriskt utnyttjas för ändamålet.

Bona disponeras f. n. såsom allmän uppfostringsanstalt. I proposition den 8 mars 1946 angående utbyggnad av sinnessjukvården m. m. (nr 177) före-

slogs, att anstalten, vilken inom kort tid väntades bli obehövlig för sitt dåvarande ändamål, skulle överföras till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövården. Vidare hemställdes, att ett reservationsanslag av 490 000 kronor måtte anvisas för modernisering av vissa byggnader å egendomen. Riksdagen medgav, att uppfostringsanstalten på Bona överfördes till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövården samt anvisade det begärda anslaget (skrivelse nr 209).

På grund av den sedermera inträffade kostnadsstegringen i fråga om material, arbetslöner och transporter har innevarande års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisat ett ytterligare anslag till byggnadsarbetena — vilka beräknas vara avslutade före den 1 juli 1948 — på 50 000 kronor.

I anslagsframställning rörande sinnessjukvården för budgetåret 1948/49 har medicinalstyrelsen framlagt förslag till personalstat för Bonaanstalten (propositionen nr 145/1948). Styrelsen har därvid utgått från att anstalten skall utnyttjas för vård av yngre asociala imbecilla män. I framställningen har anförts, att de byggnader — två paviljonger — vilka iordningställdes med anlitanande av hittills anvisade medel kunde inrymma tillsammans 120 vårdplatser. I fullt utbyggt skick avsåges anstalten kunna omhändertaga 337 patienter.

Vid behandlingen av denna anslagsfråga har jag i likhet med medicinalstyrelsen förutsatt, att anstalten skall utnyttjas såsom sjukhus för asociala imbecilla män (propositionen nr 145/1948). Jag har ansett mig böra räkna med att anstalten till en början skall kunna mottaga 120 patienter.

Enär det antal vårdplatser för asociala imbecilla män, som fr. o. m. den 1 juli 1948 kommer att finnas på Bona, endast tillgodoser en del av det förefintliga behovet av vård för ifrågavarande klientel, är det min avsikt att senare föreslå, att sjukhuset ytterligare utbygges. Jag anser mig icke f. n. kunna bedöma lämpligheten av att sjukhuset inrättas för ett så stort antal patienter — 337 — som medicinalstyrelsen förordat. Jordbruksavdelningens flyglar torde emellertid under alla förhållanden böra tagas i anspråk för sinnesslöklientelet. Då plats härigenom kunde beredas för 40 patienter, skulle efter en sådan utvidgning det totala antalet vårdplatser på sjukhuset uppgå till $(120 + 40)$ 160. Nämnas må, att uppfostringsanstalten på Bona varit avsedd för 200 elever.

Det är enligt min uppfattning önskvärt, att Västerviksanstalten nedlägges och att sådana svårskötta alkoholister, som icke kunna vårdas på Svartsjö, överflyttas till annan mera lämplig anstalt. Det av medicinalstyrelsen framlagda förslaget att på Bona inrätta en provisorisk alkoholistanstalt med 40 platser finner jag innebära en tillfredsställande lösning av vårdfrågan. Jag tillstyrker därför detta förslag.

Jag vill framhålla, att de byggnadsarbeten, vilka skola utföras för alkoholistanstalten, praktiskt sett äro helt erforderliga även för sjukhusets utbyggnad. Ett genomförande av förslaget att på Bona anordna

en provisorisk alkoholistanstalt skulle alltså väsentligen innebära endast, att sinnessjukhusets fortsatta utbyggnad påbörjades tidigare än som eljest skolat ske. Den utrustning, som anskaffas för alkoholistanstalten, kan även övertagas av sjukhuset.

Medel för att bekosta de byggnadsarbeten, som erfordras för iordningställande av den provisoriska alkoholistanstalten, torde böra anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Arbetena torde böra utföras i huvudsaklig överensstämmelse med det av medicinalstyrelsen framlagda byggnadsprogrammet och kunna kostnadsberäknas till 300 000 kronor. Från byggnadsanslaget böra därjämte utredningskostnaderna bestridas. Enligt vad jag under hand inhämtat uppgå dessa till 3 000 kronor. Byggnadsanslaget bör alltså uppföras med 303 000 kronor. För utrustning av anstalten torde på riksstaten för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

Såsom styrelse för alkoholistanstalten torde direktionen för sjukhuset böra förordnas. Den vid sjukhuset anställde överläkaren bör bli styresman jämväl för anstalten. Vad medicinalstyrelsen i övrigt förordnat beträffande personalorganisationen anser jag mig böra godtaga utom såvitt gäller förslaget att anställa en socialvårdsassistent. De socialvårdande uppgifterna vid anstalten torde nämligen, såvitt nu kan bedömas, icke bli av så stor omfattning, att en särskild befattningshavare behöver anställas för dessa göromål. Skulle erfarenheterna sedermera giva vid handen, att en personalförstärkning för denna verksamhet är erforderlig, torde en utbildad socialarbetare böra anställas. Personalen skulle alltså under nästa budgetår utgöras av 1 andre läkare, 1 överskötare, 2 förste skötare och 12 skötare eller manliga elever. Med hänsyn bl. a. till att personalen efter alkoholistanstaltens nedläggande kommer att bli behövlig vid sinnessjukhuset har jag intet att erinra mot att densamma i överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag i viss utsträckning uppföres på ordinarie stat. Jag föreslår således, att följande befattningar bliva ordinarie, nämligen andre läkaren, överskötaren, de 2 förste skötarna samt 8 skötare. Skötarna vid alkoholistanstalten torde böra inordnas i den enhetliga befordringsgång, som gäller för statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka. På grund härav torde i anmärkning till personalförteckningen för alkoholistanstalten böra föreskrivas, att antalet ordinarie skötare må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie skötarbefattningar hålles obesatt vid statens sinnessjukhus eller statens anstalt för fallandesjuka. Antalet ordinarie och extra ordinarie skötare samt manliga elever vid alkoholistanstalten skall dock sammanlagt icke få uppgå till mer än 12. I anslutning härtill torde en anmärkning av motsvarande innehåll böra fogas vid personalförteckningarna för statens sinnessjukhus och för statens anstalt för fallandesjuka.

Medelsbehovet för avlöningar och omkostnader under nästa budgetår beräknar jag med utgångspunkt från antagandet, att alkoholistanstalten börjar sin verksamhet den 1 januari 1949. Under avlöningsanslaget böra under denna förutsättning upptagas: till avlöningar till ordinarie tjänstemän 33 500

kronor, till avlöningar till icke-ordinarie personal 15 500 kronor (grundlöner till 4 skötare 9 800 kronor, vikarier 5 700 kronor) och till rörligt tillägg 5 000 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet skulle alltså bära uppföras med (33 500 + 15 500 + 5 000) 54 000 kronor. Till omkostnader beräknar jag i överensstämmelse med medicinalstyrelsens kalkyler 22 000 kronor.

Anslag för budgetåret 1948/49 till statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter.

Avlöningar.

Såsom förut anförts har vid fångvårdsanstalten i Västervik genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 september 1946 inrättats en statlig alkoholistanstalt med ett beräknat antal vårdplatser av högst 14 för sådana åt alkoholmissbruk hemfallna män, vilka skulle ha intagits på Svartsjöanstalten men av disciplinära skäl icke kunna vårdas på sistnämnda anstalt. Tvångsarbetsanstalt för kvinnor är f. n. anordnad vid fångvårdsanstalten i Växjö. I anslutning till tvångsarbetsanstalten har anordnats alkoholistanstalt, avsedd för sådana kvinnliga alkoholister, som av disciplinära skäl måste vårdas på slutan anstalt.

För bestridande av avlöningskostnaderna för personalen vid de i anslutning till fångvårdsanstalterna anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalterna har för budgetåret 1947/48 anvisats ett förslagsanslag av 46 000 kronor. Medel för ordinarie tjänstemän ha därvid beräknats endast för anstalterna i Växjö. Den ordinarie personal, som är erforderlig för vården av alkoholistklientelet på anstalten i Västervik, tillhandahålles av fångvården och är uppförd på fångvårdens stat.

Den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t fastställt dels personalförteckning för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter (statsliggaren s. 315), dels följande avlöningsstat för anstalterna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	38 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2 400
<u>Summa förslagsanslag</u>		<u>kronor 46 000</u>

I skrivelse den 19 augusti 1947 har *fångvårdsstyrelsen* avgivit förslag rörande förevarande anslag för budgetåret 1948/49.

Fångvårdsstyrelsen har härvid anmält, att av personalen vid den vid fångvårdsanstalten i Växjö anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalten 3 ordinarie vaktfruar under budgetåret 1946/47 kunnat överföras till befattningar

vid fångvårdsstaten. På personalförteckningen för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter borde därför fr. o. m. budgetåret 1948/49 uppföras 4 ordinarie vaktfrutjänster i stället för såsom nu 7 sådana tjänster. I anslutning härtill föreslår styrelsen, att till avlöningar till ordinarie tjänstemän anvisas ett belopp av 26 300 kronor.

Anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptager styrelsen till oförändrade belopp, 2 100 resp. 3 000 kronor.

För rörligt tillägg beräknas 3 100 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för avlöningar uppskattar styrelsen sålunda till $(26\,300 + 2\,100 + 3\,000 + 3\,100)$ 34 500 kronor.

Departementschefen. I likhet med fångvårdsstyrelsen föreslår jag, att de på personalförteckningen för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalterna upptagna vaktfrutjänsterna minskas till 4. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde på grund härav böra nedsättas till av fångvårdsstyrelsen angivet belopp, 26 300 kronor.

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra bestridas kostnaderna för arvode till föreståndaren för fångvårdsanstalten i Västervik i dennes egenskap av direktör för alkoholistanstalten därstädes, arvode till överläkaren vid fångvårdsanstalten i Västervik i dennes egenskap av rådgivande psykiater vid alkoholistanstalten därstädes samt arvode till en sekreterare hos styrelsen för alkoholistanstalten i Västervik. Arvodena böra såsom hittills upptagas med resp. 600, 1 200 och 300 kronor för helt år räknat. Under förutsättning att alkoholistanstalten i Västervik kan nedläggas vid utgången av år 1948 skulle för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning med endast hälften av nämnda belopp, d. v. s. sammanlagt $(300 + 600 + 150)$ 1 050 kronor eller avrundat 1 100 kronor. Med hänsyn till att iordningställandet av den nya provisoriska alkoholistanstalten på Bona kan bli försenat, torde posten för nästa budgetår böra uppföras förslagsvis.

För avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har i gällande stat beräknats 3 000 kronor. Beloppet torde i sin helhet erfordras för anstalterna i Växjö. Beträffande alkoholistanstalten i Västervik har Kungl. Maj:t — för att möjliggöra erforderlig förstärkning av personalen med en befattningshavare i extra vaktkonstapels löneställning — genom beslut den 14 november 1947 medgivit, att av ifrågavarande anslagspost finge, för tiden den 1 december 1947—30 juni 1948, tagas i anspråk högst 3 000 kronor. Från anslagsposten utgår därjämte avlöning till ett skrivbiträde vid alkoholistanstalten i Västervik med placering i lönegrad i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1947, nr 436. Denna personal torde vara behövlig så länge anstalten är i verksamhet. Avlöningarna till konstapeln och skrivbiträdet kunna uppskattas

till sammanlagt cirka 9 000 kronor för helt budgetår. För vikariatsersättningar vid Västerviksanstalten kan antagas åtgå omkring 1 000 kronor om året. Med beaktande av att anslagsposten i vad gäller Västerviksanstalten bör beräknas endast för halvt budgetår skulle enligt vad nu anförts erfordras en medelsanvisning för nästa budgetår av 8 000 kronor.

För rörligt tillägg torde böra avses ett belopp av 3 600 kronor.

Anslagets slutsumma skulle enligt dessa kalkyler uppgå till (26 300 + 1 100 + 8 000 + 3 600) 39 000 kronor.

Omkostnader.

För budgetåret 1947/48 har för detta ändamål anvisats ett förslagsanslag av 15 800 kronor. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt omkostnadsstat för ifrågavarande anstalter, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	500
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	15 000
	Summa kronor	15 800

Anslagsposten till övriga utgifter har i omkostnadsstaten uppdelats på en delpost om 10 000 kronor till vårdkostnader för personer, intagna på statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter eller utackorderade på arbetshem, samt en delpost om 5 000 kronor till omkostnader för utskrivna och permitterade.

I skrivelse den 19 augusti 1947 har *fångvårdsstyrelsen* beträffande samtliga anslagsposter föreslagit oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen. I huvudsaklig anslutning till medelsförbrukningen under budgetåret 1946/47 beräknar jag för nästa budgetår medelsbehovet under de olika anslagsposterna i vad gäller Växjöanstalterna till resp. 200, 100 och (3 800 + 3 800) 7 600 kronor samt för Västerviksanstalten till resp. 100, 100 och (2 000 + 900) 2 900 kronor. Anslagsposterna skulle alltså uppföras med resp. (200 + 100) 300, (100 + 100) 200 och (7 600 + 2 900) 10 500 kronor. Omkostnadsanslaget bör följaktligen i sin helhet beräknas till (300 + 200 + 10 500) 11 000 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag förut i olika sammanhang anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter:

Personalförteckning.*Tjänstemän å ordinarie stat.*

Befattning	Lönegrad
1 första vaktfru	Ca 11
4 vaktfruar	Ca 8

Anm. Antalet ordinarie vaktfruar må överstiga det i denna förteckning angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktfrubefattningar hålles obesatt vid fängvårdsanstalterna;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 26 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 1 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 8 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 600

Summa förslagsanslag kronor 39 000;

dels fastställa följande personalförteckning för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt:

Personalförteckning.*Tjänstemän å ordinarie stat.*

Befattning	Lönegrad
1 andre läkare	Ca 29
1 överskötare	Ca 13
2 förste skötare	Ca 12
8 skötare	Ca 11

Anm. Antalet ordinarie skötare må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie skötarebefattningar hålles obesatt vid statens sinnessjukhus eller statens anstalt för fallandesjuka;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt, att tillämpas under tiden den 1 januari — den 30 juni 1949:

Avlöningsstat

för tiden 1 januari — 30 juni 1949.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 33 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 15 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5 000

Summa förslagsanslag kronor 54 000;

dels till *Fortsatt ombyggnad av statens uppfostringsanstalt å Bona* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 303 000;
 dels ock för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln anvisa

- 1) till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av ..... kronor 39 000
- 2) till *Statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av ..... kronor 11 000
- 3) till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 54 000
- 4) till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade alkoholistanstalt: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 22 000
- 5) till *Utrustning av en provisorisk alkoholistanstalt å Bona* ett *reservationsanslag* av ..... kronor 60 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.
